

Aan de leden van de gemeenteraad Eindhoven
In afschrift aan College van B&W

Eindhoven, 10 april 2021
Betreft: Afwijzing plan Vonk

Geachte leden van de gemeenteraad Eindhoven,

De Henri van Abbe Stichting heeft meerdere malen direct naar de gemeente en daarnaast via de Klankbordgroep Genneper Parken en andere contacten haar grote zorg uitgesproken met betrekking tot de 'verpretparking' van Genneper Parken, in het bijzonder door toedoen van plan VONK.

Precies dit dreigt nu te gebeuren. In de Raadsinformatiebrief van 10 maart j.l. informeert het college van burgemeester en wethouders de leden van de gemeenteraad onder voorwaarden in te stemmen met het verder mogelijk maken van het VONK-plan in Genneper Parken. Voor de Henri van Abbe Stichting is dit onaanvaardbaar.

Terwijl Royal Haskoning DHV nog bezig is om in opdracht van de gemeente versnippering binnen de Genneper Parken met een ecologisch en cultuurhistorisch onderbouwd plan aan te pakken, worden onder aansturing c.q. begeleiding van diezelfde gemeente deelplannen ontwikkeld die daar dwars doorheen fietsen.

Het advies van de Henri van Abbe Stichting is daarom:

Stem niet in met het voorliggende plan VONK. Doe recht aan de ambities van groen, duurzaamheid, behoud en versterking van het groene Eindhovense erfgoed, en het bieden van duurzame recreatie voor alle Eindhovenaren. Het is onverantwoord om nu, mede onder druk van een min of meer toevallige subsidie van Brainportgelden, met stoom en kokend water een serie postzegelplannen achter elkaar te plakken. De gemeenteraad heeft meerdere keren en al decennialang gekozen voor de verdere vergroening van de blauw/groene wig in Eindhoven, genaamd Genneper Parken. Als de gemeenteraad niet vasthoudt aan eerder gemaakte afspraken blijft er niets anders over dan een bijzonder 'Stratumseind' aan de Tongelreep.

We hebben drie adviezen voor de gemeenteraad om het voorliggende plan VONK te wegen en te toetsen.

Deeladvies 1:

Maak eerst een integraal plan voor de Genneper Parken op basis van de ontwerpen van Royal Haskoning DHV.

Presenteer dat plan, inclusief alle hard geformuleerde randvoorwaarden wat betreft bezoekers, parkeren, horeca, activiteiten, natuurgroei enzovoort, en betrek de burens en andere partners bij dit definitieve plan. Kijk dan op basis van deze harde uitgangspunten welke eventuele toevoegingen aan dit dan ecologisch hoogwaardig cultureel historisch landschapspark mogelijk zijn. De Henri van Abbe Stichting doet dan graag actief mee.

Deeladvies 2:

Stel de vraag wat VONK bindt aan Genneper Parken en houdt Eindhoven Museum aan de opdracht om de Kempenlandcollectie als museaal erfgoed te beheren en tentoon te stellen. De uitbreiding van HOME bouwt niet voort op het (pre)historisch dorp. De insteek is de industriële ontwikkeling van Eindhoven en omgeving en heeft als zodanig niets te maken met de omgeving Genneper Parken. Het beoogt een geheel nieuw museumconcept zowel qua activiteiten, qua inhoud en qua doelgroepen. De Kempenlandcollectie komt behalve in een bijzin niet aan de orde. Eindhoven Museum maakt zijn taak om naast HOME deze collectie museale ruimte te bieden niet waar. Als er al vonken afspringen van de plannen dan is dat in ieder geval geen vonk die de Kempenlandcollectie raakt.

Deeladvies 3:

Wijs zelfstandige gemeentelijk gesubsidieerde horeca af en stop de 'horecarisering' van Genneper Parken, te beginnen met afwijzing van een openbaar terras bij HOME (Eindhoven Museum).

In de jaren 90 is tweemaal een afspraak gemaakt met HOME dat de horeca uitsluitend voor museumgasten open is. Het nu gepresenteerde VONK-plan gaat uit van een openbaar terras van 300m² dat ook op avonden open is voor ieder die daar zijn of haar pilsje wil komen drinken.

Zwembad de Tongelreep, ook een gemeentelijke gesubsidieerde organisatie, maakt plannen om met een openbaar terras in de toekomst meer mensen te trekken. In beide gevallen wordt exploitatiedekking - oftewel onzekerheid over inkomsten uit de eigen kernactiviteit - als argument aangevoerd. Een terras, 'Stratumseind' aan de Tongelreep, zal een blijvende aanzuigende werking krijgen met overlast tot gevolg en dat in een gebied dat natuurwaarde op één heeft staan.

Het is als erfgoedstichting niet onze zaak, maar met het plaatsen van extra gesubsidieerde terrassen doet de gemeente absoluut afbreuk aan het verdienmodel van de commerciële terrassen in Genneper Parken. Denk hierbij aan het nog te openen hotel Clarissenklooster met een terras, De Genneper Hoeve met zijn horeca op de binnenplaats en Paviljoen Genneperparken. Is dat niet voldoende horeca op deze nog geen vierkante kilometer?

Ter ondersteuning van onze adviezen volgt hieronder een verdere uitwerking en onderbouwing van onze argumentatie.

Wat voorafging

In de jaren 90 heeft de gemeente tot twee keer toe besloten om het Historisch Openlucht Museum Eindhoven in het kader van uitbreiding, onder bepaalde voorwaarden, een perceel grond van het park 'om niet' in gebruik te geven. In beide gevallen was het een uitbreiding die min of meer aansloot bij het oorspronkelijke natuurgebonden concept; een prehistorische nederzetting aan een laaglandbeek.

Belangrijke voorwaarden zoals genoemd:

- Passend binnen het karakter van Genneper Parken
- Parkeer restricties
- Kaprestricties van bomen en bosschages
- Eisen aan geluidsoverlast
- Beperkte horecafunctie uitsluitend tijdens openingsuren van het museum alleen t.b.v. museumbezoekers.

Genneper Parken: ecologische kernwaarden, uithangbord van natuurontwikkeling en duurzame recreatie voor alle Eindhovenaren. Maar hoe lang nog?

Genneper Parken is een van de weinige plekken waar het oude cultureel-historische landschap diep in de stad snijdt. Al decennialang strijden meerdere belangen in dit park om voorrang. Door de diversiteit in de parken is het lastig om een scherpe scheiding te maken tussen de diverse belangen en daaraan verbonden functies. In grote lijnen zijn deze functies wel onderscheidend, maar als je inzoomt loopt het toch weer door elkaar.

Duidelijk is wel dat in het gedeelte ten noorden van de Antoon Coolenlaan rust, natuur, cultuur onderscheidend zijn ten opzichte van het sportbelang in het zuidoosten.

Meerdere keren is het beleid in en rond Genneper Parken in de gemeenteraad besproken en keer op keer is het pleidooi voor behoud van de natuur en de cultureel-historische waarde nadrukkelijk onderschreven. Het is o.a. op basis van deze argumenten, dat bepaalde initiatieven voor nieuwe activiteiten en/of uitbreidingen na toetsing afvielen.

Terugkijkend blijft opvallend dat ondanks deze telkens terugkerende criteria nieuwe en uitbreidende activiteiten in Genneper Parken toch gewoon werden toegestaan. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een meerdaags muziekfestival, vlooiemarkten op de ijsbaan en de geleidelijke uitbreiding van de horecafunctie van Paviljoen Genneper Parken met familiebijeenkomsten, alsook midgetgolf by night en een 'lunch café' op het binnenterrein van het steeds groeiende boerenbedrijf de Genneper Hoeve.

Verdere uitponding van onze groene historie

Tijdens de bijeenkomst van de Klankbordgroep Genneper Parken (KGP) van 25 maart 2021 werd het nieuwe gemeentelijke plan voor een openbare horeca van de nieuwe Tongelreep gepresenteerd. Doel: meer bezoekers, meer gebruikers lokken en als aantrekkelijke horecavoorziening een poort te zijn naar Genneper Parken.

Rond 2020 werden er nieuwe plannen gemaakt om nog meer activiteiten in de bijzondere omgeving van Genneper Parken te propen. Het Clarahotel en VONK zijn wel de twee grootste veranderingen om hier te noemen. Tegelijkertijd onderzoekt bureau Royal Haskoning DHV – in opdracht van de gemeente - hoe het oorspronkelijke cultuurhistorisch landschap met aandacht voor de in decennia vastgelegde natuur- en wateropgaven versterkt kan worden. Stevige ingrepen moeten zowel de historische sfeer als de eenheid van de totale Genneper Parken versterken. En ondertussen werkt het bureau StudioMarcoVermeulen als landschapsarchitect in opdracht van Eindhoven Museum aan detailplannen om via herinrichting een uitbreiding in te passen in Genneper Parken Noord.

Telkens als er ergens weer ‘ruimte’ gevonden wordt of kan worden gemaakt, worden de op de plank liggende plannen afgestoft. Dit gaat helemaal los als er ergens buiten de gemeentelijke begroting geld gevonden wordt. Wie de laatste beleidsnota’s van Genneper Parken nog eens napluist, ziet hoe elke nieuwe activiteit keer op keer ‘met de schoenlepel’ passend gemaakt wordt.

Enmalige kans om echt iets te doen voor het unieke beekdal

In meerdere gemeenteraadsvergaderingen is uitgesproken dat het VOC (Rijschool Leeuw) niet (meer) in de parken past en dat, als het ooit zou verdwijnen, dit gedeelte gebruikt moet worden voor uitbreiding van de natuur om eerder aangetaste natuur te compenseren. Juist dit terrein, omdat het theoretisch op het ecologisch meest kwetsbare en cultuurhistorisch interessantste deel van Genneper Parken ligt. Dit gebied ligt precies tussen de Dommel en de Tongelreep, twee beken die daar samenvloeien en zo door de geschiedenis heen werkten aan een oorspronkelijke zeer ecologisch waardevolle plek. Zo’n plek tussen twee beken heet dan een “Gennep”. Het waren ook de beken en de ruimte in de omgeving die ervoor zorgden dat dit gebied, deze Gennep, al die eeuwen (nagenoeg) onbebouwd bleef. De realisering van het ecologisch herstel van dit unieke beekdal, behoort juist nu de hoogste prioriteit te krijgen.

Rekkelijke besluitvorming zonder groene ruggengraat

Op basis van de door de gemeente vastgelegde milieu/duurzaamheids/klimaat uitgangspunten zou je eigenlijk verwachten dat de gemeente in Genneper Parken juist maximaal inzet op Water en Groen, dus op de ecologische waarde. Het valt daarom des te meer op dat het belang van de voor Eindhoven essentiële waarden van Genneper Parken, zoals waterberging, stadsklimaatregulering en ontspanningsgebied voor de kleinbehuisde stadsbewoner, het moet afleggen tegen de nieuwe ambities van ‘Torenstad Eindhoven’.

Helaas, in de beleidsnota’s en sturing van de gemeente staat voor Genneper Parken het zogenaamde educatieve pretpark op de eerste plaats. Eerst wordt een Position Paper gecomponeerd met als doel VONK mogelijk te maken. Hierin werden de bezwaren weggeschreven en nu het Position Paper zijn status heeft beroept Eindhoven Museum zich op de stellingnames in het Position Paper om de logica van VONK te onderbouwen. Een knap staaltje van self-fulfilling prophecy.

Alles moet daar kunnen en de gemeente past taal, definities en niet te vergeten kritische geluiden in de beleidsuitgangspunten zo aan dat het altijd allemaal past. Of binnen de zorgvuldig geformuleerde uitgangspunten toch weer zal gaan passen. Taalelasticiteit is hier een groot goed.

Juist daar zit het bestuurlijke en beleidsmatige probleem binnen Genneper Parken. In diverse discussies binnen de gemeenteraad over de structuurvisie van Genneper Parken, zoals die op 8 maart 2004 zijn gevoerd, vallen een paar zaken op.

- De gemeenteraad wil Genneper Parken maximaal beschermen als een cultuurhistorisch natuurlandschap waar het oude beleid met Groen Gennepep omgebogen moet worden in een maximale bescherming van deze voor de stad essentiële groene long.
- Uitgangspunten als: 'Horeca-activiteiten zouden in Genneper Parken slechts in beperkte mate moeten worden toegestaan ter ondersteuning van andere activiteiten, zoals sport en recreatie. De horeca mag op zichzelf geen trekker worden in dit gebied'.
- In dezelfde raadsvergadering van ondertussen 17 jaar geleden wordt als uitgangspunt geformuleerd dat als een nieuwe of uitbreidende activiteit elders in de stad plaats kan vinden – er dus een passende alternatieve locatie is – deze activiteit daar dan verwezenlijkt moet worden.

VONK en Genneper Parken, hoe verder? Beter ten halve gekeerd...

Gesteld kan worden dat een (pre)historische nederzetting naast een beek, zoals HOME zich manifesteert, binnen Genneper Parken niet misstaat. De vraag is echter wel of de zoveelste flinke uitbreiding hier wel op zijn plaats is. In het bijzonder als duidelijk is, dat de nu geplande uitbreiding nauwelijks tot niets met het originele (pre)historische concept te maken heeft.

Eindhoven Museum heeft een dubbele taak, enerzijds het in stand houden van HOME anderzijds de nagenoeg onzichtbare collectie van het Kempenlandmuseum beheren en museaal tonen.

Wat in de plannen van VONK opvalt is dat er nadrukkelijk geen aandacht is voor uitbouw van de oorspronkelijke Kempenlandcollectie. Sterker nog: VONK is op basis van een compleet nieuw concept ontworpen. Het concept is de ontwikkeling van de industrie/Brainport Eindhoven, dan wel weer vanaf de vroege historie maar feitelijk de industriële ontwikkeling vanaf 19e eeuw.

Een museaal concept op basis van de ontwikkeling van licht naar gloeilamp richting de huidige Brainport (industrie) stelt geen eisen aan een specifiek landschap en kan overal in Eindhoven of in de Brainportregio gestalte krijgen. Het blijft zeker voor een erfgoedstichting moeilijk om te zien dat telkens opnieuw pogingen worden ondernomen om weer wat van de natuur, cultureel-historische en ecologische waarden van Genneper Parken af te knabbelen. Met wat jonge aanplant erbij is het niet echt mogelijk om een nieuwe definitieve aantasting te verkopen als een opwaardering van het landschap.

Niet in het park passende activiteiten zoals rijkschool Leeuw zullen, dat heeft de gemeenteraad meerdere keren duidelijk gemaakt, uiteindelijk moeten verdwijnen om ruimte te geven aan het gestelde basisdoel voor Genneper Parken: 100% vergroenen met oog voor dit unieke cultuurhistorische landschap. Voorkom dat straks een gemeenteraad de portemonnee moet trekken om een niet in dit park passend museum ecologisch verantwoord af te breken.

Een op deze plek misplaatst nieuw museumconcept zal hoe dan ook eisen stellen aan parkeren, verkeersdruk en niet te vergeten de algemene toeristische druk op het toch al zeer drukbezochte gebied vergroten. Met een uitbreiding van het museum daar, terwijl er ruim voldoende alternatieven elders zijn, wordt het groen tussen de Dommel en de Tongelreep niet gediend.

Daarbij komt dat dit nieuwe museum meer wil zijn dan een uitbreiding van HOME. In de plannen moet de horeca van VONK een openbaar toegankelijk aantrekkelijk centraal terras en afspeelpunt worden voor alle bezoekers inclusief bezoekers van Genneper Parken. In de plannen wordt uitgegaan van noodzakelijk toenemend aantal museumbezoekers. Met het argument dat het museum in de toekomst twaalf in plaats van zeven maanden open zal zijn, zou de druk op de omgeving nauwelijks toenemen. Maar met een centrale, niet aan het museum gebonden, openbare horecafunctie, met naar planning vijftigduizend bezoekers op jaarbasis, is dat fictie. De horeca speelt een cruciale rol in de exploitatie van het museum. De extra vijftigduizend horecabezoekers worden niet in deze museale bezoekerscijfers geteld. Maar die mensen komen wel en geven meer parkeer- en verkeersdruk.

De druk op de totale Genneper Parken blijft toenemen omdat ook andere organisaties een bij voorkeur groeiende horecavoorziening willen exploiteren. Het Clarahotel alleen al zal als rijksmonument met zijn restaurant en groot terras nieuwe bezoekers richting Genneper Parken trekken. Iedere exploitant maakt zijn eigen groeiplan. De regie om de druk op Genneper Parken te verminderen of toch minstens niet verder te laten stijgen wordt door dit totaal onsamenvattend beleid onmogelijk.

Stop met salamitactiek

Het zou fijn zijn als de gemeente alert wordt en daarna eindelijk consequent gaat handelen om deze steeds uitbreidende ontwikkelingen vanuit ecologisch en cultuurhistorische waarden aan te sturen en eindelijk op de rem te gaan. Tot nu toe blijkt de salamitactiek van de vele exploitanten binnen Genneper Parken effectiever dan het gemeentebestuur. In de praktijk blijkt het steeds moeilijker om uitbreiding van sport/recreatie/cultuur tegen te houden ten gunste van meer rust voor de natuur.

Concrete overwegingen en actiepunten:

- De gemeente moet stoppen als trekker van de 'verpretparking' van Genneper Parken.
- VONK – als museumconcept – behoeft binnen dat concept geen binding met Genneper Parken. Het museum kan elders in de stad vast een betere plaats krijgen.

- Als het VOC-terrein teruggegeven wordt aan Genneper Parken dan behoort dat te leiden tot daadwerkelijke en maximale uitbreiding van groen/natuur.
- Horeca (zeker gesubsidieerde horeca) en eventueel andere publiekstrekkingen binnen Genneper Parken moeten geen openbare en daarmee een bezoekers aantrekkende functie krijgen. Feitelijk is het nu al te druk in Genneper Parken Noord. Publiekstrekkingen moeten waar kan vermeden en anders op zijn minst maximaal afgeremd worden. Beter zou het zijn om met gerichte horecalocaties mensen weg te lokken. Buitenhoreca moet voor de rust in de natuur zeker 's avonds maximaal beperkt of zelfs verboden worden.
- Parkeren in Genneper Parken, met name in Genneper Parken Noord, moet op basis van de huidige situatie eerder beperkt worden dan uitgebreid. Parkeren aan de Boutenslaan, zeker half op de weg zoals bepleit door Eindhoven Museum, moet onmogelijk gemaakt worden. De huidige parkeerplaats bij de VOC moet met de verkeerstuin 100% worden geruimd. Het personeel van HOME kan de auto op de parkeerplaats Antoon Coolenlaan kwijt.
- Rust in Genneper Parken wordt versterkt door een optimale vermindering van de verkeersdruk in en rond de parken. Het gebruik van de auto moet maximaal worden afgeremd.
- Activiteiten die elders in de stad of omgeving plaats kunnen vinden moeten niet binnen Genneper Parken gestart of uitgebreid worden.
- Het is onlogisch om een eventuele voortijdige beëindiging van VOC door afkoop van de erfpacht te verbinden aan het starten van een nieuw museum.
- De gemeente moet nog eens goed nadenken over de toekomst van de Kempenlandcollectie en daar nu echt knopen over doorhakken. De plannen van Eindhoven Museum gaan niet of op zijn hoogst ergens tussen de regels door over het presenteren en uitbreiden van de Kempenlandcollectie. Bij Eindhoven Museum slaat er geen vonkje over bij de presentatieopdracht van de nu al teveel jaren opgeslagen erfgoedcollectie. Elke collectie verdient aandacht of 'vergaat'.
- Het zou echt kwaliteit toevoegen als de gemeente in de plannen en plantontwikkeling de huidige postzegelplanning samen met partners in beleid en uitvoering ombuigt in grote overkoepelende integrale plannen. Hoe kunnen samspraakpartners enig overzicht vinden of zien in de plannen die nu overal en nergens gemaakt worden?
 - Het Clarissenklooster als hotel met openbaar terras, en als poort van Genneper Parken met volgens eigen plan een nieuw te creëren directe achterdoorgang naar Genneper Parken.
 - Genneper Hoeve met de toestemming om een eigen horeca te starten.
 - Het museum met een groot (300m²) openbaar terras dat ook op de avonden opengesteld moet zijn en volgens de cijfers een substantiële bijdrage moet leveren aan de exploitatie.
 - De renovatie van de ventweg aan de Boutenslaan is planmatig afgerond en kan zo beginnen.
 - StudioMarcovermeulen, de gemeente en VONK maken ontwikkelingsplannen voor de vergroening van Genneper Parken Noord met name het VOC-terrein, maar het moet wel passen in de begroting van de uitbreiding van het museum. Alleen al daarom kiest men voor jonge goedkope aanplant.

- Royal Haskoning DHV maakt plannen voor het totale gebied o.a. voor een sterke verbinding met het Stadswandelpark met eigen plannen voor de Boutenslaan en de ventwegen.
- Het Berkenhuisje wordt, in plaats van volgens de afspraak afbreken, opgevoerd als nieuw monument. Moet dat dan weer een nieuwe functie krijgen en blijkt ook de afspraak “tijdelijk” niets waard?
- De noodzakelijke forse ingreep van Brabant Water met volgens de plannen deels publiek toegankelijk terrein.
- Wat is de toekomst van het politiebureau op de Aalsterweg?
- De plannen met het oude MEC, ‘de graanschuur’?
- De toekomst van ‘de villa’?
- Foodtrucks bij de Genneper Molen of aan de Vleut?

Allemaal nog oningevulde essentiële gaten in relatie tot de potentiële waardebijdrage of afbreuk ervan in Genneper Parken Noord. Al deze dingen hangen onlosmakelijk samen maar de aansturing in het gebied en de bij het gebied betrokken partners gebeurt onder leiding van de gemeente bewust separaat.

Conclusie

Stop met de ontwikkeling van het ene loshangend postzegelplan na het andere. Partners in het proces hebben geen overzicht, krijgen dat ook niet doordat de processen in tijd niet synchroon lopen. Van een totaal integraal plan is niets te zien. Zo kunnen we nooit komen tot een samenhangend cultureel-historisch ecologisch divers park dat maximaal invulling geeft aan alle opdrachten die er vanuit de gemeente en de provincie aan gegeven zijn.

De Henri van Abbe Stichting ziet op basis van de huidige situatie geen enkele reden om de keus voor meer natuurlijke Genneper Parken op te offeren voor dit totaal nieuwe museumconcept dat gemakkelijk overal in de stad en in de Brainportregio vorm en gestalte kan krijgen.

Presenteer eerst een ecologisch verantwoord totaalplan Genneper Parken en ga dan uit van wat er met alle al bestaande initiatieven kan worden verwezenlijkt. Hierbij is draagvlak van de huidige bezoekers, de buurtbewoners en andere partijen van het hoogste belang.

Hoogachtend,

namens de Henri van Abbe Stichting

Heer W.S. Seuren, voorzitter,

Mevrouw M.T. Hermanussen, secretaris.